

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 41 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น พระราชบัญญัติ กำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกรูปแบบมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจัดในรูปแบบของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่จัดตั้งขึ้นตามความต้องการของชุมชน เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของ ผู้ปกครอง ซึ่งนับเป็นโอกาสของเด็กเล็กในท้องถิ่น ที่จะได้รับการพัฒนาเท่าเทียมกับเด็กเล็กในเมือง การจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545 – 2559 เป็นการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพ และศักยภาพคนในท้องถิ่น ให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการวิถีชีวิตให้ สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของสังคม และประเทศชาติตามหลักแห่งการปกครอง ตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น (สำนักปฏิรูปการศึกษา, 2545 : 3-4) การจัดการ การศึกษาท้องถิ่น โดยเฉพาะการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการบริหารจัดการ การศึกษาที่มุ่งพัฒนาความพร้อมให้เป็นมาตรฐานไปในแนวทางเดียวกัน

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก เพื่อให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ เหมาะสม และจัดเป็นแนวทางให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยแบ่งมาตรฐาน การดำเนินงาน ออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้าน บุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการ และกิจกรรม ตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชนทุกภาคส่วน และ 6) ด้าน ส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (สำนักงานประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น, 2553 : 2) การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ยังคงต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยตรง ได้แก่ ผู้บริหาร พนักงาน บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั่วประเทศได้พยายามปฏิบัติภารกิจด้านการจัดการศึกษาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตนเอง ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่า ภารกิจการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลายแห่งยังมีความพร้อมไม่แตกต่างกันมากนัก สภาพปัญหาที่พบยังเป็นปัญหาด้านโครงสร้างองค์กรปัญหา ด้านบุคลากร ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ของผู้บริหาร (กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง, 2549 : 65-70) การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในปัจจุบัน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาหลายด้าน เช่น ขาดการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ผู้บริหารท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเท่าที่ควร งบประมาณไม่เพียงพอ (เยาหวา เตชะคุปต์, 2549 : 31 – 32) ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาการบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการบริหารจัดการ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริม และพัฒนาศูนย์พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน 8 แห่ง ผ่านแนวคิดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ว่ามีการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับปี พ.ศ. 2553 ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยกำหนดหรือไม่ อย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ได้ตามมาตรฐานต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ระดับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับใด
2. การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

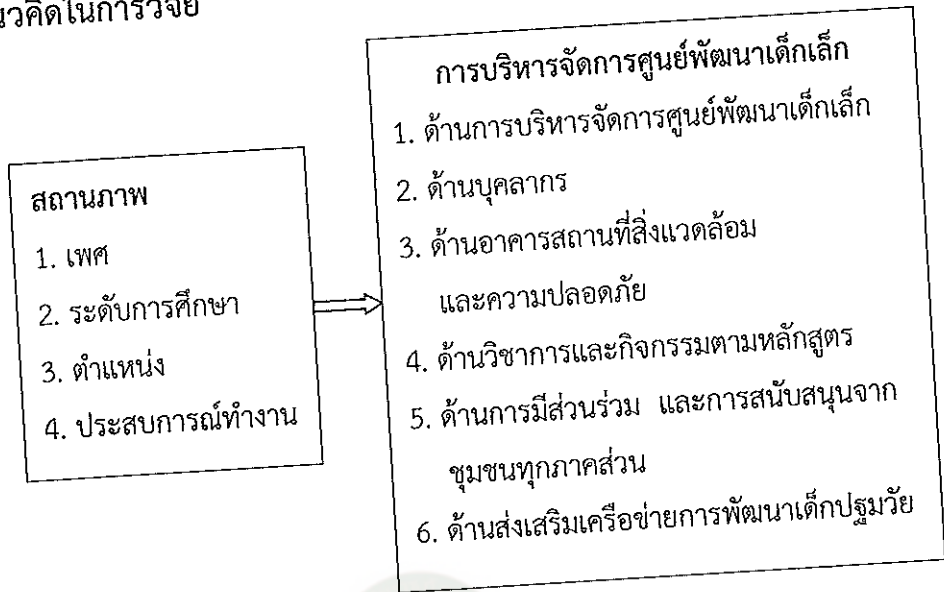
ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ศึกษาระดับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย
2. เปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน
3. ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

สมมติฐานการวิจัย

บุคลากร ที่มีสถานภาพ และปฏิบัติงานเกี่ยวกับ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละแห่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ระยะเวลา 1

1.1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 219 คนประกอบด้วย

1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล 164 คน 2) พนักงานส่วนตำบล 16 คน และ 3) บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 39 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 139 คน

ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร 97 คน 2) พนักงานส่วนตำบล 16 คน และ 3) บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 26 คน

1.2 ระยะเวลา 2

1.2.1 กลุ่มเป้าหมาย สัมภาษณ์การพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่าป่อ จังหวัดหนองคาย แบบเจาะจง เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานส่วนตำบล บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง จำนวน 6 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือสภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 6 ด้าน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553 : 3) คือ

- 2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 2.2 ด้านบุคลากร
- 2.3 ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
- 2.4 วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร
- 2.5 ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชนทุกภาคส่วน
- 2.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

3. ระยะเวลา

ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือน กรกฎาคม ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2556

4. สถานที่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน 8 แห่ง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง มาตรฐาน แนวทาง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานเป็นไปในทางเดียวกัน จำแนกเป็น 6 ด้าน คือ

- 1.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การกำหนดนโยบาย แผนงาน และงบประมาณในการส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการได้รับการยอมรับจากชุมชน สัดส่วนของครูที่มีต่อนักเรียนมีความเหมาะสม มีแผนการรับนักเรียน จัดสรรงบประมาณเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการจัดตั้งการย้าย การยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความคิดเห็นของชุมชน
- 1.2 ด้านบุคลากร หมายถึง บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการอบรมและศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีทุนเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ดูแลเด็กมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา ผู้ดูแลเด็กมีการประสานงานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย หมายถึง อาคารสถานที่มีความมั่นคงแข็งแรงปลอดภัยแก่ผู้เรียน มีสภาพแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะ ภายในอาคารมีแสงสว่างเพียงพอ และอากาศถ่ายเทสะดวก เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการติดตั้งอุปกรณ์ และมีรั้วกั้นบริเวณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นสัดส่วน เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก

1.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การส่งเสริมกระบวนการการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน อย่างเหมาะสมตามวัย ผู้ดูแลเด็กมีการจัดทำแผนการเรียนรู้และสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน จัดกระบวนการการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการประสานความร่วมมือกับครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน และมีการประเมินหลักสูตร เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรในทุกปีการศึกษา

1.5 ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชนทุกภาคส่วน หมายถึง ชุมชนมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ชุมชนทราบโดยใช้สื่อที่หลากหลาย ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพร้อมทั้งสนับสนุนทรัพยากร เพื่อใช้ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเพียงพอ

1.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง การกำหนดแผนความร่วมมือกับทุกฝ่าย ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน ส่งเสริมการตั้งเครือข่าย และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็ก ที่มีอายุระหว่าง 3 – 5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษาเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่างๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน 8 แห่ง

4. ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาที่ได้รับตามระบบการศึกษา แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี 2) ปริญญาตรี และ 3) สูงกว่าปริญญาตรี

5. ประสบการณ์ทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่นับรวมตั้งแต่ดำรงตำแหน่ง ผู้บริหาร/พนักงาน/บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ 1) น้อยกว่า 3 ปี 2) 3-5 ปี และ 3) มากกว่า 5 ปี

6. คณะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง บุคลากรที่มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเรียกว่าฝ่ายการเมืองคือนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ จำนวน 1 คน รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ จำนวน 2 คน เลขานุการนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นคณะผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเป็นคณะบุคคลที่ทำหน้าที่บริหาร และจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และบริหารงานจัดทำแผนพัฒนาตำบล และงบประมาณรวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ตามกฎหมาย

7. พนักงานส่วนท้องถิ่น หมายถึง ปลัด และนักวิชาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

8. คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง คณะบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชนแล้วนำเสนอองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างตั้งโดยให้มีจำนวนตามความเหมาะสม

9. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง บุคคลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจ้างหรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรและการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเป็นเลขานุการในคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีฐานะเทียบเท่าผู้อำนวยการโรงเรียน

10. ครูผู้ดูแลเด็ก หมายถึง บุคลากรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคัดเลือกและแต่งตั้งจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์เพื่อปฏิบัติหน้าที่หลักในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ให้เด็กเล็กมีความพร้อมด้านร่างกายอารมณ์-จิตใจสังคมและสติปัญญา

11. ผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ดูแล เตรียมความพร้อมพัฒนาเด็กแบบองค์รวม ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จ้างหรือแต่งตั้ง

ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

1. ผู้บริหาร และคณะครู สามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยนี้ไปใช้เป็นหลักการ ตลอดจนเป็นแนวทางในการร่วมบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ได้อย่างมีคุณภาพ

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เมื่อได้รับการร่วมกันบริหารจัดการ ของคณะครูแล้ว จะส่งผลให้มีมาตรฐานสูงขึ้น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กร ตลอดจนสถาบันอื่น ๆ สามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลสารสนเทศ ไปประยุกต์ และปรับใช้ในการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ